Štev. 33. V Ljubljani, 16. avgusta 1912. LII. leto.

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse stvari, ocene, poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša v Idriji.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatve je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak petek popoldne. Ako je ta dan praznik, izide list dan poprej.

Vse leto velja . . 10·— K
pol leta . . . 5·— „
četrt leta . . . 2·50 „
posamezne številke po 20 h.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste,
če se tiska enkrat . . 14 h
„ „ „ dvakrat . . 12 „
„ „ „ trikrat . . 10 „
za nadaljna uvrščenja od petit-vrste po 8 h.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto. Priloge poleg poštnine 15 K.

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovariša v Ljubljani.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

XXIV. glavna skupščina „Zaveze avstr. jugoslov. učiteljskih društev“ dne 10. in 11. avgusta v Celju.

Celje, 10. avgusta.

Seja upravnega odbora.

Dopoldne ob 8. uri je bila seja upravnega odbora. Upravni odbor se je pečal z vprašanji dnevnega reda delegacije in z došlimi predlogi. Seja je trajala nepretrgoma 4. ure. Pri seji so bili navzoči vsi člani upravnega odbora.

Delegacija.

Popoldne ob 2. uri je otvoril predsednik »Zaveze« tov. **Jelenc** delegacijsko zasedanje s sledečimi besedami:

»Slavna delegacija! V imenu upravnega odbora Zaveze avstr. jugoslovanskih učiteljskih društev, ki je sklical današnjo delegacijsko sejo v starodavno mesto Celje, pozdravljam vse delegate in delegatinje najiskrenejše.

K 24. redni seji se je zbrala danes zavezina delegacija na posvetovanje. Skoro pri vsaki seji, odkar imam čast predsedovati pri delegacijskih sejah, sem poudarjal, kako važna institucija v naši organizaciji, je Zavezina delegacija. Ona je duša, ki daje impuls Zavezinemu delovanju navznotraj in delovanju navzunaj. Saj ima že po svojem bistvu nalogo, da pretresa, odobruje ali graja delovanje upravnega odbora, oz. vodstva v minuli upravni dobi, in še važnejšo nalogo, da mu daje navodilo za daljno postopanje. Ti dve važni nalogi imate izvrševati danes Vi, cenjeni delegati in delegatinje.

Z določenimi navodili od svojih društev bi morali stopiti danes v to dvorano in podati predloge in nasvete, ki naj jih izvrši upravni odbor, oz. vodstvo Zaveze v korist našega stanu in v prospeh narodnega šolstva.

Žal, da se to ne zgodi vedno. Marsikatero Zavezino društvo ne da svojim delegatom in delegatinjam nikakršnih navodil, kako naj jih zastopajo v delegacijski seji. Že volitve same se ne vrše v smislu delegacijske institucije. Z vprašanjem, kdo se prostovoljno zglasi, se izvrši volitev; zato prihaja mnogo delegatov in delegatinj nepripravljenih za to važno sejo. Seveda ni nič popolnega pod solncem, potrebna je tudi Zavezina delegacija reorganizacije. V to se nam bo ponudila danes prilika pri posvetovanju o izpremembi Zavezinih pravil. To je najvažnejša, kardinalna točka današnjega dnevnega reda. Zato Vas prosim, cenjeni delegati in delegatinje, da ji posvetite vso pažnjo, da z resnim premislekom in preudarkom ustvarimo organizacijo, ki nam bo v korist in čast. (Odobravanje.)

Na dnevnem redu današnjih posvetovanj je tudi preosnova našega glasila »Učiteljskega Tovariša«, ki jo predlaga »Brežiško-sevniško učiteljsko društvo«. Pri tej točki Vas prosim, cenjeni delegati delegatinje, velike previdnosti. Imejte pri tem pred očmi izpodbujoče besede: »Ne nazaj in navzdol, temveč naprej in navzgor.« (Viharno odobravanje.)

Preosnova »Učiteljskega Tovariša« se mi zdi potrebna le glede vsebine in to v tem smislu, da si pridobi uredništvo zanesljivih, dobrih, temeljitih, stvarnih in nefrazastih sotrudnikov med učiteljstvom, ne le med učiteljstvom po vseh slovenskih kronovinah, temveč med slovanskim učiteljstvom sploh.

Potem je treba pridobiti večje število plačujočih naročnikov in vprašanje glede cene se bo rešilo potem samo po sebi. Preosnova glede oblike je postranska stvar.

Izražujoč iskreno željo, da blagovolite današnjim razpravam posvetiti največjo pažnjo, otvarjam 24. redno delegacijsko sejo. (Odobravanje.)

Nato pozdravi delegacijo tov. **Brinar,** ki kliče v imenu pripravljalnega odbora gostom »dobrodošli!« in želi, da bo bivanje gostov v Celju udobno.

Častni član »Zaveze«.

Na predlog »Goriškega učiteljskega društva« predlaga predsednik tov. **Jelenc** v imenu upravnega odbora, da se izvoli častnim članom »Zaveze« bivši **okr. šol. nadzornik g. Fr. Finžgar,** in sicer v priznanje za velike zasluge na šolskem polju posebno na Goriškem. (Viharno dolgotrajno odobravanje in klici: »Živio!«.) žž

Predlog je bil soglasno sprejet.

Legitimiranje delegatov.

Tajnik Rus čita delegate in delegatinje, ki se legitimirajo.

Izmed 118 priglašenih delegatov so bili prisotni 103. Prišli so pa nekateri še s popoldanskim vlakom.

Udeležba pri delegaciji je bila ogromna tudi od strani učiteljstva, ki niso bili delegati. Dvorana je bila nabito polna.

Sprejet je bl nato predlog tov. **Voglarja,** da prideta kot prvi točki dnevnega reda izpremememba pravil in preosnova »Učiteljskega Tovariša«.

Preosnova »Učiteljskega Tovariša«.

Tov. **Jamšek** utemeljuje predlog »Učiteljskega društva za brežiško-sevniški okraj«, ki se glasi:

»Imenovano društvo prosi Zavezo, da preosnuje »Učiteljskega Tovariša« tako, da bo glede cene, velikosti in izhajanja sličen časopisu »Pädagogische Zeitschrift«. Priobčujejo naj se samo stanovski in šolsko-politiški članki, ki se naj po možnosti honorirajo. »Zaveza« naj skrbi za dobre dopisnike. Društvena članarina naj se zviša toliko, da bo dobival član list brezplačno.«

Tov. Jamšek poudarja, da naj »Tov.« izhaja le na 14 dni, da se mu oblika zmanjša in tudi vsebina strogo omeji na stanovske in šolske razprave. (Medklici.)

Za predlog se je izrekel le še delegat imenovanega društva, tov. **Rismal,** pač pa se je priglasila cela vrsta kontra-govornikov, ki so poudarjali sledeče:

Tov. **Jelenc** odločno poudarja za svojo osebo, da pomenja ta predlog korak nazaj in ne naprej. (Klici: Tako je! Mi moramo pa stremiti naprej, ker hočemo in moramo naprej! (Dobro, dobro!)

Tov. **Kelc** se odločno zavzema za uredništvo »Učit. Tov.«, ki izvršuje pri teh razmerah več nego si to moremo pod danimi pogoji misliti. Se izreka odločno zoper predlog. (Odobravanje.)

Tov. **Vodenik** poudarja, da se slovensko društvo ne sme tu primerjati z nemškim učiteljstvom. Nemško učiteljstvo ima poleg »P. Zeitschr.« še »Schulzeitung«, ki izhaja vsak teden. Cena »P. Zeitschr.« je lahko 3 K, ker ima list najmanj 4000 naročnikov, ker je nemškega učiteljstva več kot slovenskega. Poleg tega ima pa še cen tednik za vse nemško avstrijsko učiteljstvo z najrazličnejšo vsebino, ki izhaja v 20.000 iztisih. Zato je lahko izhajanje »P. Zeitschrift« štirinajstdnevno in vsebina samo stanovska in šolska, ker vrste napr. učiteljstva s tem nič ne trpe. Pri nas so pa vse druge razmere, iz katerih razlogov se mora izreči zoper Jamškov predlog. (Odobravanje.)

Tovariša **Šetina** in **Černej** sta se izrekla zoper Jamškov predlog. Pri primerjanju cene lista je potreba upoštevati tudi krog odjemalcev, ki je maksimalno mogoč. Potreba je napraviti proračun in po minimalno potrebnem številu naročnikov določiti naročnino. Nikakor pa ni primerjati cene stanovskega glasila s ceno dnevnika, ker naš tednik računa na minimum 1000 naročnikov, maksimum je mogoč 2000. Dnevniki pri nas imajo minimalni krog odjemalcev 4000, pri drugih narodih pa še več. Nemški učiteljski listi so zato tako ceni, ker je minimalno število odjemalcev pri njih 4000, lahko pa razširijo list do 24.000 naročnikov, kolikor je nemškega učiteljstva v Avstriji. Pri naših razmerah pa je cena, vsebina in oblika sedanjega »Učit. Tov.« najprimerneja in za razmere najpravilneja. (Odobravanje.)

Tov. **Gangl:** Cenjena delegacija! Nikakor ne mislite, da hočem govoriti zase. »Učit. Tov.« ni moje glasilo, ampak je vaše glasilo. Žal mi pa je, kar danes opažam kot urednik »Učit. Tov.«, da med današnjimi kritiki »Učit. Tov.« ni nobenega sotrudnika »Učit. Tov.« To je tista velika razlika med kritiko in delom. (Viharni klici: Tako je!) Pač lahko je kritikovati. »Učit. Tov.« je urejevan po vzoru čeških enakih listov. Koncem tedna je v listu koncentrirano vse, kar se je zgodilo novega in bi utegnilo učiteljstvo zanimati. **Tisti, ki kritkujete, pridite k meni, zakaj hodite po-**

LISTEK

List za listom pada!

Ko smo pred 22timi leti maturanti zapustili koprsko učiteljišče, pač nismo pričakovali takega izida! Najstrarejši med sošolci — pišem najmlajšim posmrtnice. List za listom pada, število se manjša.

Štirje našega gnezda so že odšli v deželo miru. Najmlajši, Trčič, živ, nadarjen, je odšel prvi. Sledil mu je Schlunder v Kobaridu. Tretji je odšel Iv. Justin, zadnji čas vodja pripravnice v Podgori pri Gorici. Bil je najstarejši, razen mene seveda. Štiri leta sva sedela skupaj v isti klopi. Pred štirimi leti sva delala načrt za dvajsetletnico. Z njegovo smrtjo je odšla tudi dvajsetletnica.

Dne 12. t. m. pa smo spremili k večnemu počitku tovariša Antona Stresa, nadučitelja iz Cerknega na Goriškem.

Srce se mi je krčilo, ko sem čital v časopisu: »Anton Stres, nadučitelj v Cerknem, star 41 let, je umrl na Viču pri Ljubljani.« Vesel, priden, nadarjen in v najboljših letih pa je — mrtev! Ah, saj ni mrtev, samo umrl je! Njegovo delovanje v službah gotovo opiše kak bližnji njegov tovariš.

Dne 12. t. m. je bil pogreb na prijazno pokopališče na Viču pri Ljubljani. Nekaj kranjskih in primorskih tovarišev mu je zapelo pred hišo žalostinko »Nad zvezdami«, na grobu pa »Blagor mu!« Pogreba se je udeležilo mnogo tovarišev s Primorskega, tovariš Gangl in mnogo ljubljanskih tovarišev obeh strank, kar je jako lepo. (Zakaj nismo povsod le učitelji-kolegi?!)

Na čelu izprevoda je bila šolska mladina in godba. Za krsto so šli sorodniki, je šlo učiteljstvo in mnogo odličnega občinstva. Bil je lep pogreb, dostojen učitelja.

Dragi Anton, iskal si tukaj zdravja, toda našel si konec trpljenja. Kaj je čutilo Tvoje srce, ko si zapuščal ljubljeno soprogo in drago dete!

Umrl si v deželi strupene nestrpnosti toda v jami — vlada še bratoljubje!

Počivaj v miru, dragi tovariš!

Iv. Kiferle

Še jaz . . .

Po Beli Krajini sem hodil, ko so se strnili tam pod Krimom zvonovi v jadno pesem, objokavajoč smrt Fr. Ks. Trošta. Lep dan je počival nad Vinico in nad zeleno Kolpo in nad vso Belo Krajino, nad kraji, koder je romal on v mladih, svobodnih letih, kjer se mu je utrjal na zdravi zemlji in med zdravim ljudstvom mlad značaj v demant, kjer so iskali njegovi ideali svetlih cest k solncu. Njegovo dušo je vodil ta dan nad Belo Krajino, ženin z belo nevesto, in zato je vriskalo solnce tako veselo. Tam pod Krimom pa so tožili in plakali, ker je šla nevesta z doma.

Nekoč sem poslal njegovemu sinu, svojemu dobremu prijatelju in sošolcu, v pismu par dobrih nasvetov. Ne vem, kako je prišlo to pismo tudi očetu v roke, ki mi je v očividni zadovoljnosti pisal nekaj dni kasneje te-le vrstice:

Cenjeni gosp. tovariš!

Izvrstno ste pogodili, da ste pisali Franceljnu o zadovoljnosti. Da, prav imate, v vsakem stanu je človek lahko srečen in zadovoljen, tako tudi v našem. Seve, prilagoditi se moramo posebno z materijelnim stanjem bolj enostavnemu življenju in si marsikaj odreči, pa gre.

Le še ga vzpodbujajte! Prav vesel sem, da ima takega prijatelja, ki mu odkrito pove.

V Ljubljano pridete o Božiču. Iz Ljubljane do Iga ni daleč, in jako ljub gost mi bodete, ako me takrat obiščete. Res, da je moje zdravje slabo, a upam, da se mi izboljša. Seve, tak korenjak, kot sem bil, ne bom nikoli več!

Iskreno Vas pozdravljam

Franc Ks. Trošt.

Ig, 14. 10. 1911.

Kdo bi se ne odzval tako laskavemu povabilu! Želel sem se, seznaniti se s človekom sotrpinom, z možem, ki je slovel po svojem značaju, da je naše gore list, želel sem si to zlasti, ker sem čul, da so njegove ure že štete.

Mrzlo je bilo tisto jutro pred Božičem, ko sem pričakoval na Dolenjskem mostu ižanske pošte. Ves Gruberjev prekop je bil potopljen v gosto meglo, in izpod tistih sivih mas se je čulo gori na most zamolklo udarjanje rovnic in zahripelo vpitje delavcev. Čas sem si motil s tem, da sem si predstavljal k tistim glasom prav tako mršave in prezeble obraze ljudi, ki so mi jih skrivali gosti ovoji hčerke Barja. S čim naj bi se bil sicer kratkočasil v mrzlem, meglenem jutru na Dolenjskem mostu.

Slednjič se je vendarle izluščil iz megle poštni voz. Sprva sva se udajala s postiljonom vsak svojim mislim, globoko zadelana v ovratnik zimske suknje in pogledovala konja, ki se mu ni nič kaj mudilo po tisti »brezkončni« poti. Ko pa je začelo mežikati zaspano solnce in so pričeli pogosteje drdrati proti mestu vozovi s šoto, drvmi, zaboji in z drugimi ižanskimi produkti, se je predramil tudi postiljon in me začel zabavati z različnimi verjetnimi in neverjetnimi zgodbami svojega življenja. O vsakem vozniku, ki je švignil mimo naju s svojim mršavim kljusetom, mi je znal povedati kako manj ali več zanimivo poglavje njegove zgodo-